

SAİT FAİK'İN DÜLGER BALIĞININ ÖLÜMÜ ADLI ÖYKÜSÜNDE GÖSTERGELERİN ANLAMBİLİMSEL İZLEKLER IŞIĞINDA İNCELENMESİ¹

Tuğba POÇAN*

Özet

Göstergebilimsel okuma metodu, edebiyattan sanata, mimariye; radyo-televizyondan sinema ve tiyatroya; hatta söyleme kadar uzanan bir alan haline gelmiştir. Bilindiği gibi temelleri Saussure'le atılmış olmasına rağmen antik çağlardan beri insanoğlunun ilgisini çekmiştir. Barthes ve Gremmas'ın katkılarıyla özellikle Barthes'in bu alanı görsele kaydırmasıyla sürekli olarak gelişmekte olan bir yapı sergilemiştir. Göstergebilimciler arasında kesinleşmiş herhangi bir ortak metot olmadığından oldukça karmaşık bir o kadar da dikkat çeken bir sistem olarak görünmektedir. Bu bildiride anlambilimsel izlekler ışığında Gremmas'ın eyleyenler modeli de göz önüne alınarak Dülger Balığının Ölümü adlı öykü incelenmeye çalışılacaktır. Bu öykünün seçilmesinde amaç; öykünün katmanlı yapısından doğan örtük anlamları belirlemek ve eyleyenler şemasını metne uygulamaktır.

Anahtar Sözcükler:

Ölüm, Din, Ötekileştirme, Derin yapı, Semantik

Abstract

The method of semiological reading has become a widely used method at from literature to art, architecture; radio and television cinema and theater an even at speech. As known its' roots have been started with Saussure, it have been attracted the attention of mankind since antique times. With the contributions of Barthes and Gremmas, even Barthes exhibited a structure that was constantly evolving with the shift of the view. Since there is no definite unique common method among the semiotics, it seems to be a very complicated and remarkable system. In this report, considering the model of Gremmas in the light of semantic traces, the story called Death of Dulger's Fish(Dulger Balığının Ölümü) will be tried to be examined. The purpose of this selection of this story was; to determine implicit meanings arising from the layered structure of the story, and to implement the schema of the actors to the text.

Key Words:

Death, religion, othering, deep structure, semantics

¹ 17th International Conference on Turkish Linguistics'te sunulmuş bildiriden geliştirilmiştir.

* Başkent Üniversitesi, Okutman Dr. , tugba_sarial_28@hotmail.com

1. YÜZEY YAPI

Dülger Balığının Ölümü adlı öyküyü Sait Faik hayatının son dönemi olan 1953 yılında yazar. Kişiliğini, yaşadıklarını eserlerine yansıtan yazar, yakalandığı hastalığın korkularını da bu öyküsüne yansıtır. Kendini haksızlıklara uğrayanların, ezilmişlerin savunucusu olarak görür. Hayatının tüm izleklerine rastlayabildiğimiz bu öykü Greimas'ın eyleyenler modelinden de faydalanarak göstergebilimsel dörtgen çerçevesinde, anlatı düzeyi, söylem düzeyi ve mantıksal-anlamsal /derin yapı bakımından ele alınacaktır. Ele aldığımız metin bir durum öyküsü olduğundan metinde kılıksal olgulardan çok derin yapıda bilisel olgular yer almaktadır. Bu bakımdan metin yüzeyden derine; yani somuttan soyuta giden bir anlam ekseninde yer alır. Bu bakımdan metnin derin yapısı daha işlevsel bir yapıdadır.

1.1. Metnin Anlatı Yapısı

Anlatı yapısında metin okumabirimciklere ayrılacak, anlatı izlencesi anlam ekseninde bu kesitler üzerinden verilmeye çalışılacaktır.

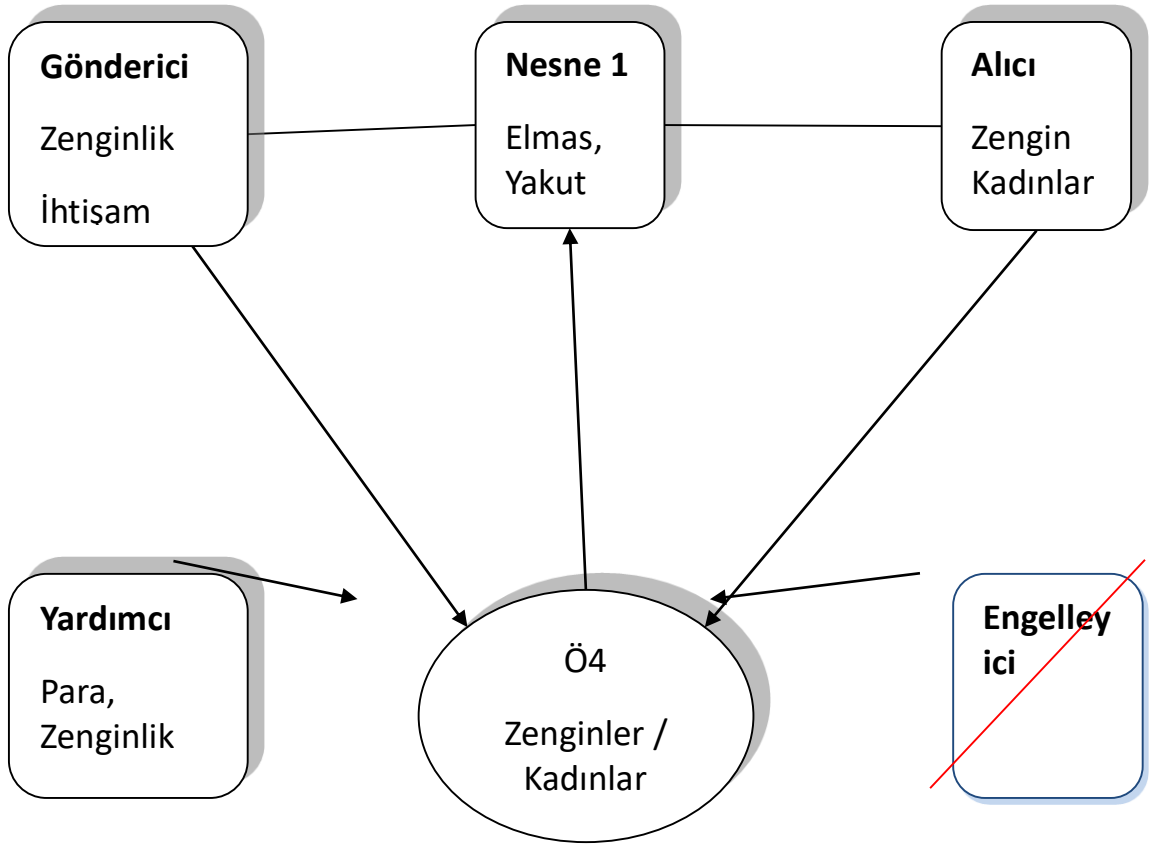
1.1.1. Çözümleme

Dülger Balığının Ölümü adlı hikaye bir durum öyküsü olduğundan kesitlere ayırma işlemi karmaşık bir hal alabilmektedir. Yazarın psikolojik arka planına bizi götürecek olan bu kesitleme planı, mantıksal anlam ayırıcılar göz önüne alınarak gerçekleştirilecektir. Öykünün anlatı izlencesi *Dülger Balığının ölüm anıdır*. Metnin öznesi *Dülger balığıdır*. (Ö1)

1.1.1.1. Birinci Kesit: *Dülger Balığının Fiziksel Görünümü*

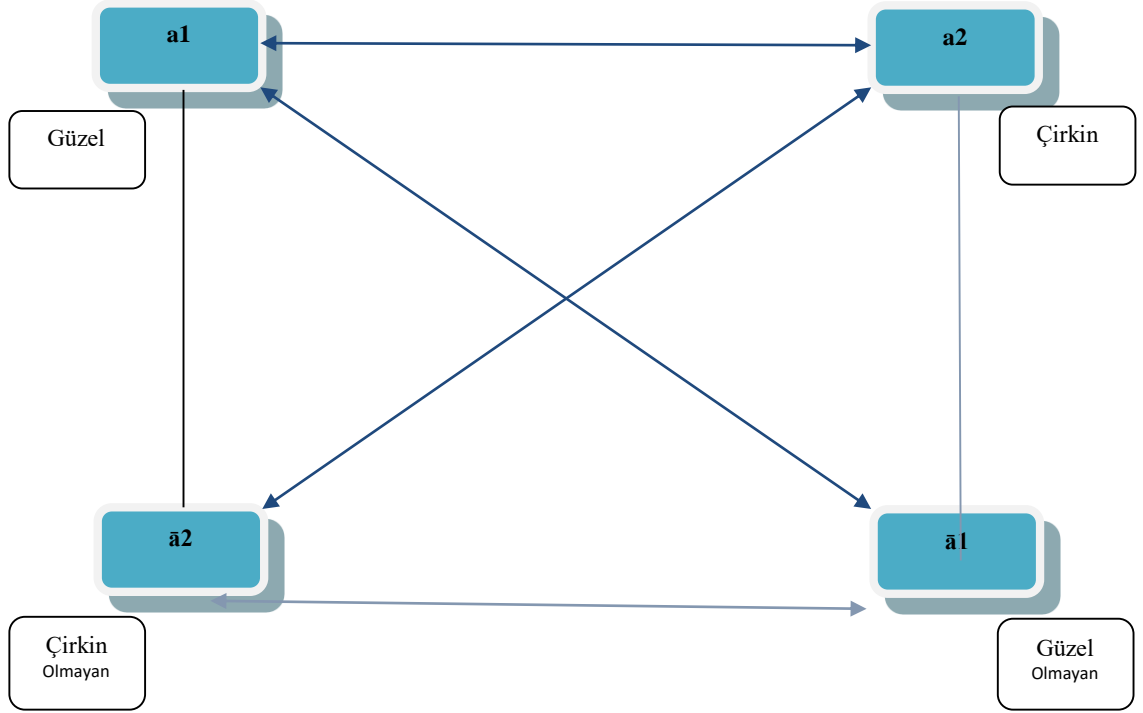
"Hepsinin gözleri güzeldir. Hepsinin canlıyken pulları kadın elbiselerine, kadın kulaklarına, kadın göğüslerine takılmaya değer. Nedir o elmaslar, yakutlar, akikler, zümrütler, şunlar bunlar? Mümkün olsaydı da balolara canlı balık sırtlarının yanar döner renkleriyle gidebilselerdi bayanlar; balıkçılar milyon, balıklar şan ve şeref kazanırdı Ne yazık ki soluverir ölür ölmez, öyle ki büzülmüş böceklerle döner balık sırtının pırıltıları. Benim, size ölümünü hikâye edeceğim balığın öyle parıltılı, yanar döner pulları yoktur. Pulu da yoktur ya zavallının. Hafifçe, belirsiz bir yeşil renkle esmerdir. Balıkların en çirkinidir. Kocaman, dişsiz, ak ve şeffaf naylondan bir ağzı vardır: Sudan çıkar çıkmaz bir karış açılır. Açılır da bir daha kapanmaz. Vücudu kirlice, esmer renkte demiş miydim?"

Birinci kesit kendi içinde iki alt kesite ayrılır. Birincisinde diğer balıklar ikincisinde de *Dülger balığı* tanımlanmaya çalışılmıştır. Birinci kesitte diğer balıkların (Ö5)'in fiziksel özelliklerine değinilir ve bunlar bazı değerli eşyalarla kıyaslanır. Bu kesitin temel amacı zıtlıklara başvurarak *Dülger Balığının* anlatıda değersizleştirilmesidir. Eyleyenler şemasında diğer bir özne olan Zengin / Kadınlar (Ö4)'i takip edecek olursak;

Tablo 1'de değerli eşyalar, zenginlik göstergeleri üzerinde durulur. Eyleyenler şemasında zenginlik, ihtişam ve güç isteği gönderici konumda, elmas, yakut, akik, zümrüt gibi değerli taşlar nesne pozisyonunda ve bunlara sahip olmaya yardım eden şey de para olgusu yardımcı durumundadır. Bunlara sahip olmak isteyenler de hem özne hem alıcı konumdadırlar. Öykünün başında böyle bir tabloyla verilmek istenen aslında zıtlıklar üzerinden Dülger Balığının ne olmadığını ortaya koymaktır.

Tablo 2 : Gösterge Bilimsel Dörtgen

$$[\text{Ö5} \wedge \text{N} \longrightarrow \text{Ö5} \vee \text{N}]$$

Göstergebilimsel dörtgende ele alınan kesitte Dülger Balığı dışındaki diğer balıklar (Ö5) ele alınmış ve güzellik (N2) alt karşıtlığında da çirkinlik değerlendirilmiştir. Daha ilk cümlede 'hepsinin gözleri güzeldir' cümlesi ve devamında sıralanan özellikler Ö5'nin nesneye bağlaşımsal (\wedge) durumda olduğunu gösterir. Fakat öldükten sonra bir ayrışimsal (\vee) durum meydana gelir.

Başlangıç Durumu (esenlikli)	Dönüşüm evresi	Bitiş Durumu (esenliksiz)
<p>Ö2 \wedge N</p> <p>Güzel gözlü Kadın elbiselerine, kadın kulaklarına, kadın göğüslerine takılmaya değer; balolarda elbiselere canlı balık sırtındaki yanar döner renkli paletlerle gitmeye değer özellikte</p>	<p>Ölüm</p> <p>[Ö2 \wedge N \implies Ö2 \vee N]</p>	<p>Ö2 \vee N</p> <p>Solgun Büzülmüş böceklere dönen balık sırtı pırıltıları</p>

Bu bakımdan Ö1 ve Ö5 arasında bir zıtlık mevcuttur.

Ö1 ve Ö5'nin zıtlık tablosu

	Ö1	Ö2
Güzel gözlü	-	+
Kadın elbiselerine takılmaya değer	-	+
Kadın kulaklarına takılmaya değer	-	+
Kadın göğüslerine takılmaya değer	-	+
Canlıyken yanar döner, pırıltılı pullar	-	+
pul	-	+
Kirli vücutlu	+	-
Belirsiz bir yeşile çalan bir esmerlik	+	-
çirkin	+	-
kocaman dişsiz bir ağız	+	-
Ak ve şeffaf naylondan ağız	+	-

Birinci kesit tamamen balığın fiziksel özelliklerine yönelik bir okumabirimi oluşturmaktadır. Zıtlıklar üzerinden gidilerek Dülger Balığının özellikleri verilir. Bu kesit anlambilimsel olarak zıtlıklar üzerinden şekillendirilmiştir.

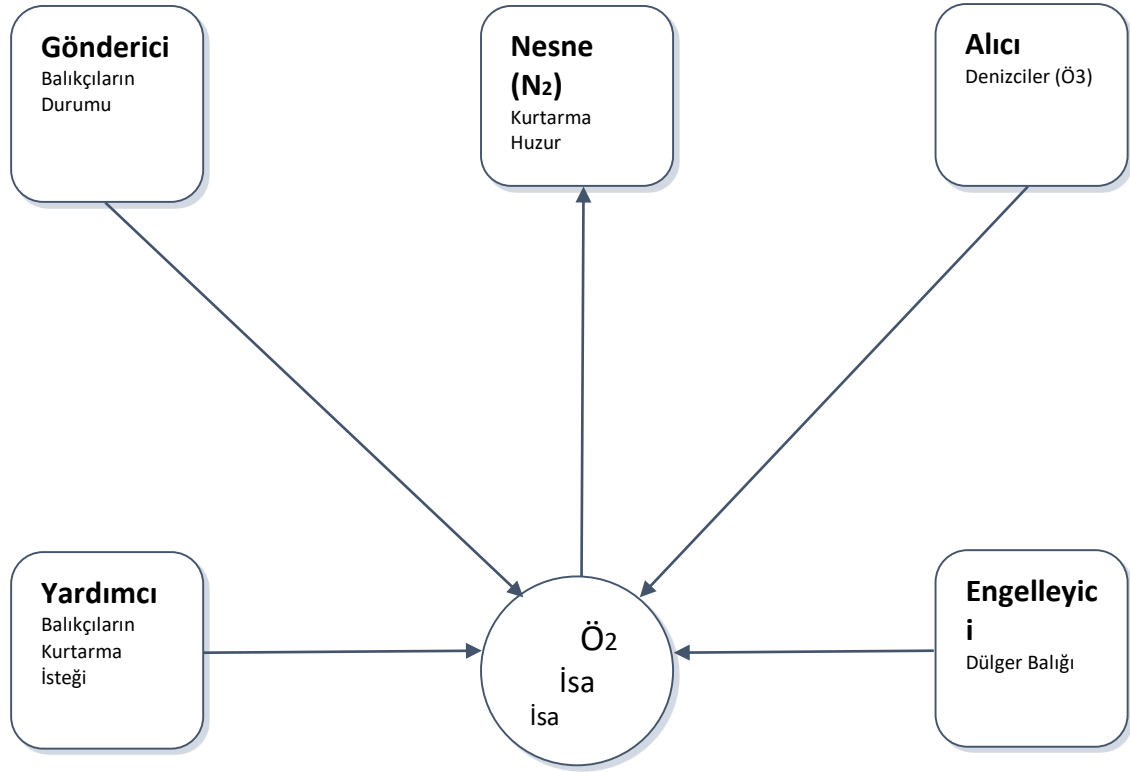
1.1.1.2. İkinci Kesit: Canavar balıktan Uysal Balığa

"Rum balıkçıların hrisopsaros -Hristos balığı- dedikleri bu balık, vaktiyle korkunç bir deniz canavarı imiş. İsa doğmadan evvel, Akdeniz'de dehşet saçarmış. Bir Fenikeli denize düşmeye görsün! Devirdiği Kartacalı çektirmesinin, Beni İsrail balıkçı kayığının sayısı sayılamamış. Keser, biçer; doğrar, mahmuzlar; takar, yırtar; koparır, atar; çeker, parçalamış. Akdeniz'in en gözü pek; insandan, hayvandan, fırtınadan, yıldırımdan, beladan, işkenceden yılmaz korsanı, dülger balığının adından bembeyaz kesilirmiş.

İsa, günlerden bir gün, deniz kenarında gezinirken sandallarını büyük bir korkuyla bırakıp kaçan balıkçılar görmüş. "Ne oluyorsunuz?" diye sormuş Balıkçılar: "Aman!" demiş. "El aman! El aman bu canavardan! Sandalımızı kırdı, arkadaşlarımızı parçaladı. Hepsinden kötüsü, balık tutamaz olduk, açlıktan kırılırız." İsa, yalın ayak, başı kabak, dülger balıklarının yüzlercesi-nin kaynaştığı denize doğru yürümüş. En kocamanını, uzun parmaklı elleriyle tutup sudan çıkarmış. İki elinin başparmağı arasında sımsıkı tutmuş, eğilmiş, kulağına bir şeyler söylemiş... O gün bugündür dülger balığı, denizlerin görünüşü pek dehşetli; fakat huyu pek uysal, pek zavallı bir yaratığıdır."

İkinci kesitte Dülger balığının fiziksel özelliklerinden davranış özelliklerine geçildiği görülür. Bu noktada Dülger balığı denizlerin en dehşetli balığı olarak tanımlanır ve olaya İsa peygamber (Ö2) , denizciler (Ö3) girer. (Ö3) toplu olarak tanımlanan bir eyleyendir. Hem Finikelileri hem Kartacalıları hem de İsrail balıkçılarını ve deniz korsanlarını temsil eder. Kurtulma, huzura kavuşma (N3) olarak eyleyenler şemasında yerini alır.

Eyleyenler şeması

Eyetim/manipilasyon	Edinim(kompetans)	Edim(performans)	Yaptırım(sanksiyon)
İstemek kipliği İsa'nın barış ve huzur isteği	yapmayı istemek, yapmayı bilmek, yapabilmek kiplikleri	Yapmak kipliği Kulağına bir şeyler fısıldamak	Ödül Balığın uysallaşması

Tabloyu okumaya çalışırsak; Ö2 başlangıç durumunda N3'ten ayırır. Ö2 Balıkçıların durumunu çözmek amacıyla vahşiliğiyle ün salmış Dülger balığıyla iletişime geçer ve edimi gerçekleştirir.

Anlatı izlencesi

1.1.1.2.1. Eyletim (manipilasyon)

Bir eyleyen, herhangi bir eylemi yapmayı, bir başka eyleyenin önerisiyle ya da zorlamasıyla üstlendiği gibi, doğrudan doğruya kendi kendine, kendi isteğiyle de üstlenebilir: yani ya bir başkası tarafından(gönderen) eyleme geçirilir ya da eyleme geçmeyi kendi ister, hiçbir zorlama olmadan (istemek) (Rifat, 2007, s.42). Bu aşamada Ö2 balıkçıların çaresizliğini görerek kendi arzusuyla barış ister. Bu noktada herhangi bir sözleşme unsuru göze çarpmaz. Ö2 kendiliğinden bu görev sorumluluğunu alır.

1.1.1.2.2. Edinim (kompetans)

Birinci aşama gerçekleşirse, yani bir Özne, Gönderenin izlencesini uygulamayı kabul ederse, o zaman eylemi gerçekleştirebilmesi için gereken bazı yetenekleri de ya doğuştan olması ya da bu izlencenin gerekli kıldığı koşullara göre sonradan edinmesi gerekecektir. Edinim evresinde Gönderenin işlevi biter ve Özne gereken yetenekleri edinmeye çalışır (Rifat,2007, s.42-43). Yine bu aşamada da Ö2 edinim için gerekli özelliklere doğuştan sahiptir. Eğer sahip olmasaydı tekrar eyletim aşamasına geçmek zorunda kalacaktı. Bu aşama *yapmayı istemek, yapmayı bilmek, yapabilmek* kiplikleri ile ortaya çıkar. Ö2 N2'ye balıkçılar adına kavuşmak ister.

1.1.1.2.3. Edim(performans)

Özne kipsel değerlerle donanınca, amacını gerçekleştirmede bir engel kalmaz artık. Eyleme geçerek aradığı Nesne'ye ulaşır. Edinci izleyen edim başlangıçtaki durumu (Ö V N) yeni bir duruma(Özne Nesne'ye kavuşmuştur: Ö ^N) dönüştürür (Rifat,2007, s.97). Bu bölümde İsa Dülger balıklarından birini denizden çıkarır ve kulağına bir şeyler fısıldar. Bu Noktadan sonra balık artık uysallaşır ve canavar, savaşı kimliğinden arınır. Burada yapmak eylemi gerçekleşmiş olur. Yani; Ö2 N3'e kavuşur.

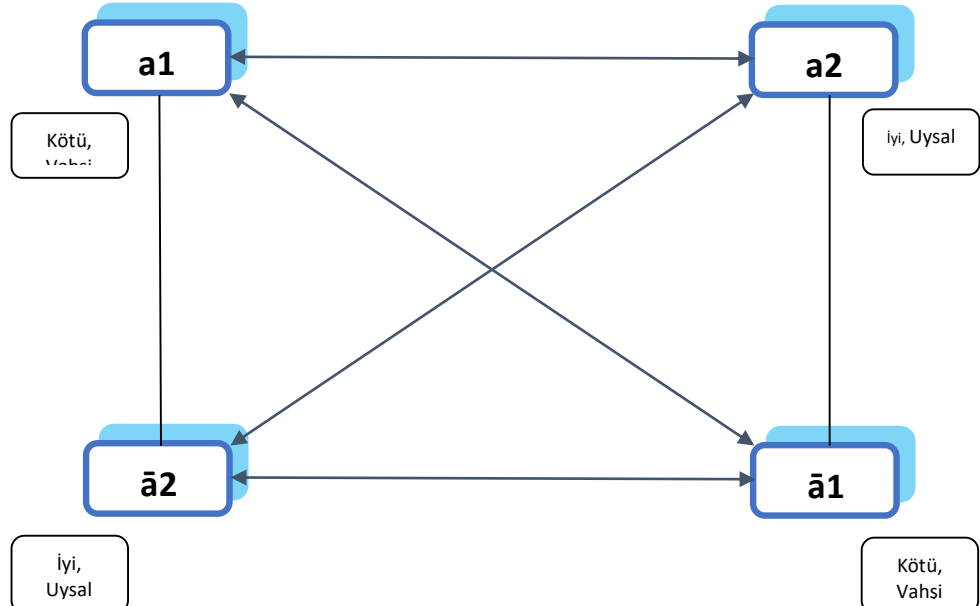
1.1.1.2.4. Yaptırım (sanksiyon):

Öznenin, başarısına ya da başarısızlığına göre ödüllendirildiği ya da cezalandırıldığı evredir bu.” (Rifat,2007, s.97) Ö2 Bu evrede somut bir ödül almaz fakat balıkçılara yardım etmek ve balığı uysallaştırma isteğini gerçekleştirdiği için ruhsal bir huzur içindedir.

İzlencenin Bağlaşımsal Durumu

Başlangıç Durumu	Dönüşüm evresi	Bitiş Durumu
esenliksiz		esenlikli
<p>Ö2 v N İsa nesneden ayırır. (huzur ve barış)</p>	<p>[Ö ↔ N] Ö2 ^</p>	<p>Ö2 ^N İsa huzur ve barışı elde eder.</p>

İkinci kesit aslında öykünün de kırılma noktasıdır. Daha önce vahşi bir canavar olan Dülger balığı artık uysal bir varlık olmuştur. Bu noktadan sonra Dülger balığının huyu tamamen değişir ve kendisine tamamen zıt bir davranış sergiler. Bu durum göstergebilimsel dörtgende ele alınırsa;

Bu zıtlığı da gösterecek olursak; ayrışimsal bir durum söz konusu olur.

Ayrışimsal zıtlık durumu		
Başlangıç Durumu	Dönüşüm evresi	Bitiş Durumu
Dehşet salan Kesen,biçen,doğrayan, mahmuzlayan; takan, yırtan; koparan, atan; çeken, parçalayan	Ruhsal Zıtlık x	Uysal huylu,pek zavallı bir yaratık

Anlatı izlencesindeki bu kesite bir de bilisel, kılıgısal boyutta bakarsak; zaten olaydan çok durumun üzerinde durulduğu bu anlatı türünde anlatı türünde kılıgısal boyutun çokluğu dikkat çeker. Öykü genelinde pek rastlanmayan bu kılıgısal boyut öznenin dehşetini anlatmak amacıyla sunulmuştur. Fakat bu kesitteki kılıgısal boyut İsanın Dülger balığını yola getirmek için edindiği kılıgısalılık değil, Dülger balığının denizcileri dehşete düşürdüğü kılıgısal özelliklerdir. Balığın başlangıç aşamasındaki özellikleridir. Fakat bu kılıgısal boyut daha sonra dönüşür ve bilisel bir hal alır.

1.1.1.3. Üçüncü Kesit:Dulger Balığının Ağlara Yakalanması

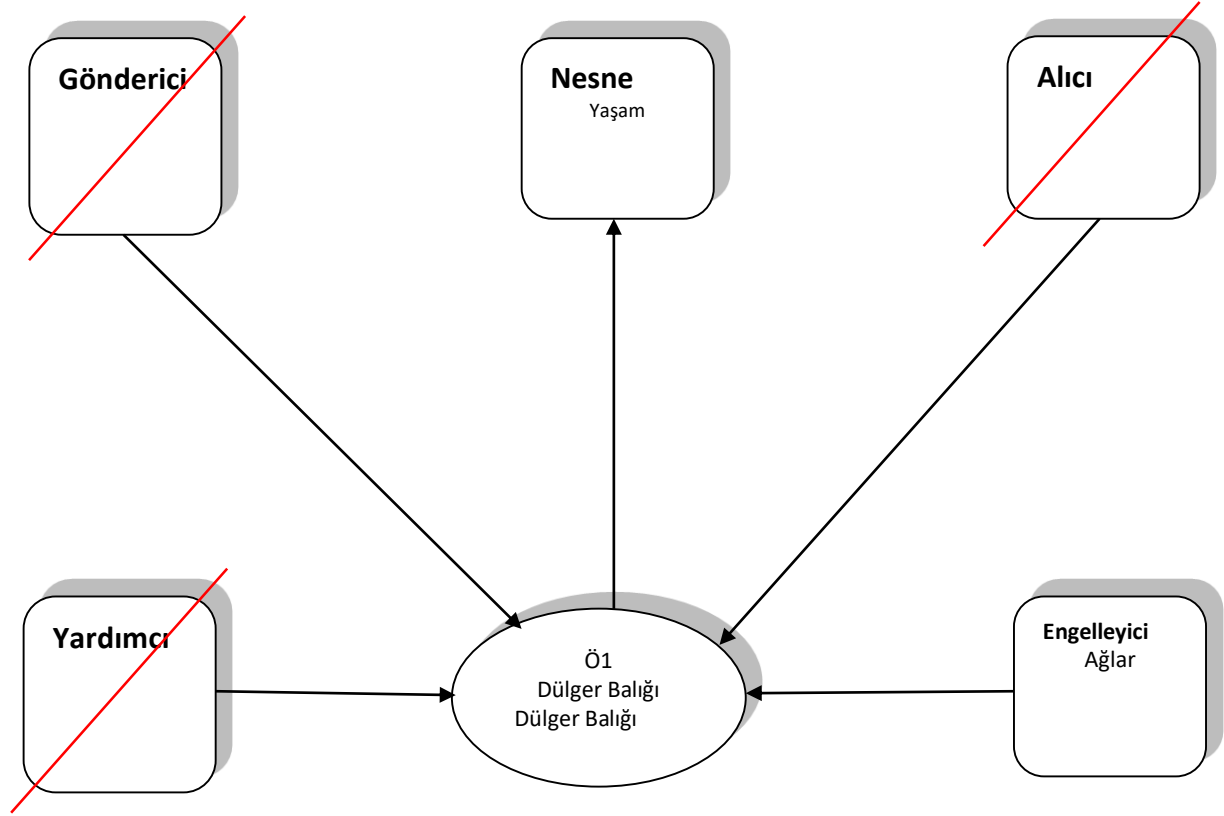
"Birçok yerlerinde çiviye, kesere, eğriye, kerpetene, destereye, eğeye benzer çıkıntıları, kemikle kılçık arası dikenleri vardır. Dülger balığı adı ona bunlardan ötürü takılmış olmalı. Bütün bu alat ü edavatın dört yanını, şeffaf naylondan diyebileceğimiz işlemeli bir zar çevirmiştir. Kuyruğa doğru bu incecik zar azıcık kalınlaşır, rengi koyulaşır, bir balık kuyruğunun biçimini alır. Oltaya tutuldu muydu dünyasına, sulara küsüverir. Nasıl bir korku içine düşer kim bilir? Onun için dünya bomboştur artık. Oltadan kurtulsa da fayda yoktur. Suyun yüzüne yamyası serilir. Kocaman gözleriyle insana mahzun mahzun bakar durur. Sandala aldığınız zaman dakikalarca onun sesini işitirsiniz. Ya, sesini! Bir o, bir de kırlangıç balığı sandalda ölünceye kadar ikide bir feryada benzer, soluğa benzer acı bir ses çıkarır. İnce zardan ağzını bir kere ağlara vurmasın, küstüğünün resmidir dülger balığının."

Bu kesitte ilk kesite olduğu gibi Dülger balığının fiziksel özellikleri verilir. Daha sonra Dülger balığının ağlara yakalandığındaki ruhsal durumu ortaya konulur. Bu durumda Dülger balığı özne, yaşama isteği nesne ve ağlar da engelleyici konumundadır. Ağlar Dülger balığının yaşamını elinden alır.

Bu durumda karşımıza ayrışimsal bir tablo çıkar. Dülger balığı başlangıç aşamasında nesneye sahiptir fakat sonuç aşamasında engelleyici devreye girer ve yaşamı elinden alınır.

Ayrışimsal Tablo

Başlangıç		Bitiş
$\ddot{O} \wedge N$	[$\ddot{O} \wedge N \Rightarrow \ddot{O} \vee N$]	$\ddot{O} \vee N$
Yaşam		Ölüm

Başlangıç aşamasında herhangi bir gönderici ya da yardımcı yoktur. Dülger Balığı bu niteliklere doğuştan sahiptir.

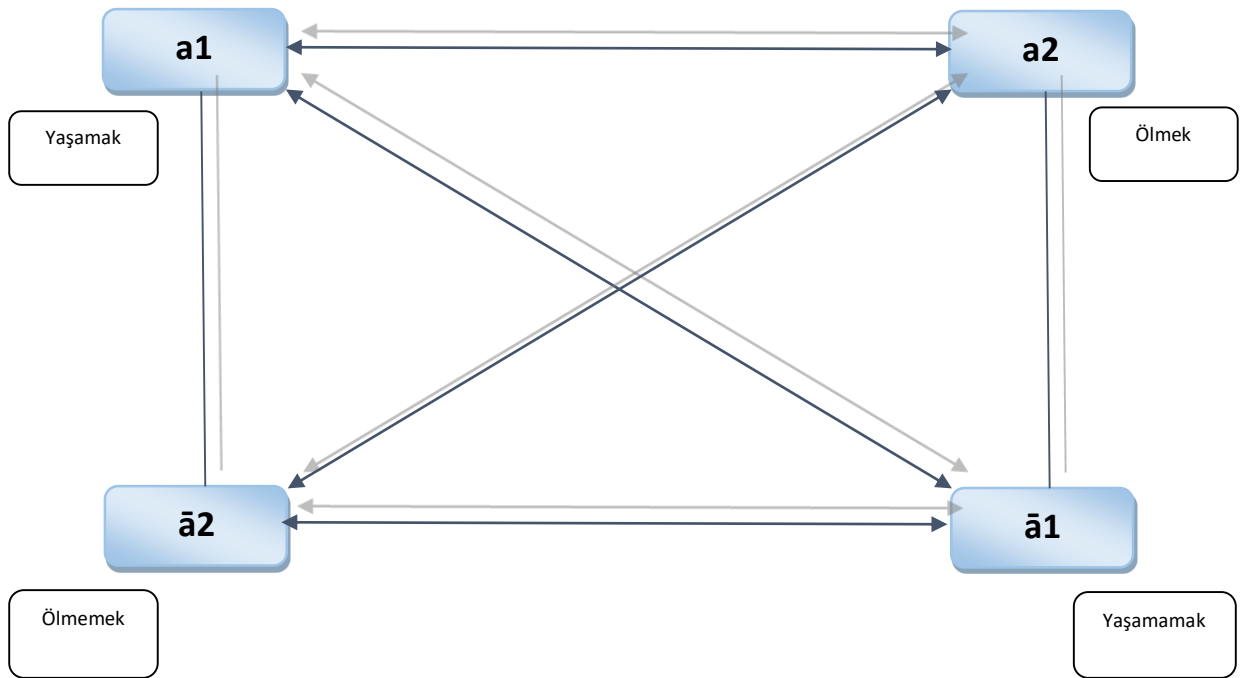
1.1.1.4. Dördüncü Kesit: Dülger Balığının ölüm Anı:

"Bir gün, balıkçı kahvesinin önündeki; yarısı kırmızı, yarısı beyaz çiçek açan akasyanın dalına asılmış bir dülger balığı gördüm. Rengi denizden çıktığı zamandı. Yalnız aletlerinin etrafını çeviren incecik, ipekten bile yumuşak zarları titreyip duruyordu. Böyle bir oynama hiç görmemiştim. Evet, bu bir oyundu. Bir görünmez iç rüzgârının oyunuydu. Vücutta, görünüşte hiçbir titreme yoktu. Yalnız bu zarlar zevkli bir ürperişle tatlı tatlı titriyorlardı. İlk bakışta insana zevkli, eğlenceli bir şeymiş gibi gelen bu titreme, hakikatte bir ölüm dansıydı. Sanki dülger balığının ruhu, rüzgâr rüzgâr, bu incecik zarlardan çıkıp gidiyordu; bir dirhem kalmamışcasına. Hani bazı yaz günleri hiç rüzgâr yokken, deniz üstünde bir meneviş peydahlanır. İşte böyle bir cazip titremeydi bu. İnsanın içini zevkle, saadetle dolduruyordu. Ancak, balığın ölmek üzere olduğu düşünülürse, bu titremenin anlamı hafifçe acıya yorulabilirdi. Ama insan, yine de bu anlamı almamağa çalışıyordu. Belki de bu, harikulâde tatlı bir ölümdür. Belki de balık, hâlâ suda, derinliklerde bulunduğunu sanıyordu. Karnı tok, sırtı pektir. Akşam olmuştur. Denizin dibinin kumları gıdıklayıcıdır. Altta, dişi yumurtaları, üstte erkek tohumları sallanıyor, sallanıyor, sallanıyordu. Vücudunu bir şehvet anı sarmıştır. Birdenbire dehşetli bir şey gördüm: Balık tuhaf bir şekilde, ağır ağır ağarmağa, rengini atmağa, hem de beyaz kesilmeğe giden bir hal almağa başlamıştı. Acaba bana mı öyle geliyor? Sahiden rengini mi atıyor? Demeğe, dikkatli bakmağa lüzum kalmadan, yanılmadığımı anladım. Kenarları süsleyen zarların oyunu çabuklaşmağa, balık da, git gide, saniyeden saniyeye pek belli bir halde beyazlaşmağa başladı. İçimde dülger balığının yüreğini dolduran korkuyu duydum. Bu, hepimizin bildiği bir korku idi: Ölüm korkusu.

Artık her şeyi anlamıştı. Denizlerin dibi âlemi bitmişti.. Ne akıntılara yassı vücudunu bırakmak, ne karanlık sulara, koyu yeşil yosunlara gömülmek□ Ne sabahları birdenbire, yukarılardan derinlere inen, serin aydınlıkta uyanırmak, günün mavi ve yeşil oyunları içinde kuyruk oynatmak, habbeler çıkarmak, yüze doğru fırlamak□ Ne yosunlara, canlı yosunlara yatmak, ne akıntılarla âletlerini yakamozlara takarak yıkanmak, yıkanmak vardı. Her şey bitmişti:

Dülger balığının ölüm hali uzun sürüyor. Sanki balık su hava dediğimiz gaz suya alışmağa çalışmaktadır. Hani biraz dişini sıkarsa, alışması mümkündür gibime geldi. Bu iki saat süren ölüm halini, dört saate, dört saati sekiz saate, sekiz saati yirmi dörde çıkardık mıydı; dülger balığını aramızda bir işle uğraşırken görüvereceğiz sanıyorum.

Bu kesit anlatıya da adını veren Dülger balığının ölümünün anlatıldığı bölümdür. Bu noktada Dülger balığının yaşam ve ölüm arasındaki dansı ve yaşama isteği vurgulanır. Bu göstergebilimsel dörtgende yaşam ve ölüm ekseninde incelenebilir."

Canlıyken	Ölüm sürecinde
Doğal rengi	Ağır ağır ağarmağa, rengini atmaya, hem de beyaz kesilmeye giden bir hal almağa başlamıştı. Kenarları süsleyen zarların oyunu çabuklaşmaya, balık da, git gide, saniyeden saniyeye pek belli bir halde beyazlaşmaya başladı

Bu cümleler balığın ölüm sürecinin gözümüzde bir resim gibi canlanmasını sağlamaktadır

Yaşam ve ölüm arasında verilen zıtlıklarla Dülger balığının yaşama sevinci gösterilmeye çalışılır.

Ö1'in yaşam ve ölüm zıtlık tablosu

yaşam	ölüm
<ul style="list-style-type: none"> • akıntılara yassı vücudunu bırakmak • karanlık sulara, koyu yeşil yosunlara gömülmek • Ne sabahları birdenbire, yukarılardan derinlere inen, serin aydınlıkta uyanıvermek • günün mavi ve yeşil oyunları içinde kuyruk oynatmak • habbeler çıkarmak • yüze doğru fırlamak • yosunlara, canlı yosunlara yatmak • akıntılarla âletlerini yakamozlara takarak yıkanmak 	–

Ö1'in yaşarken sahip olduğu bu nesnelere ölüm haline geçinde ayrışım boyutu yaşanır.

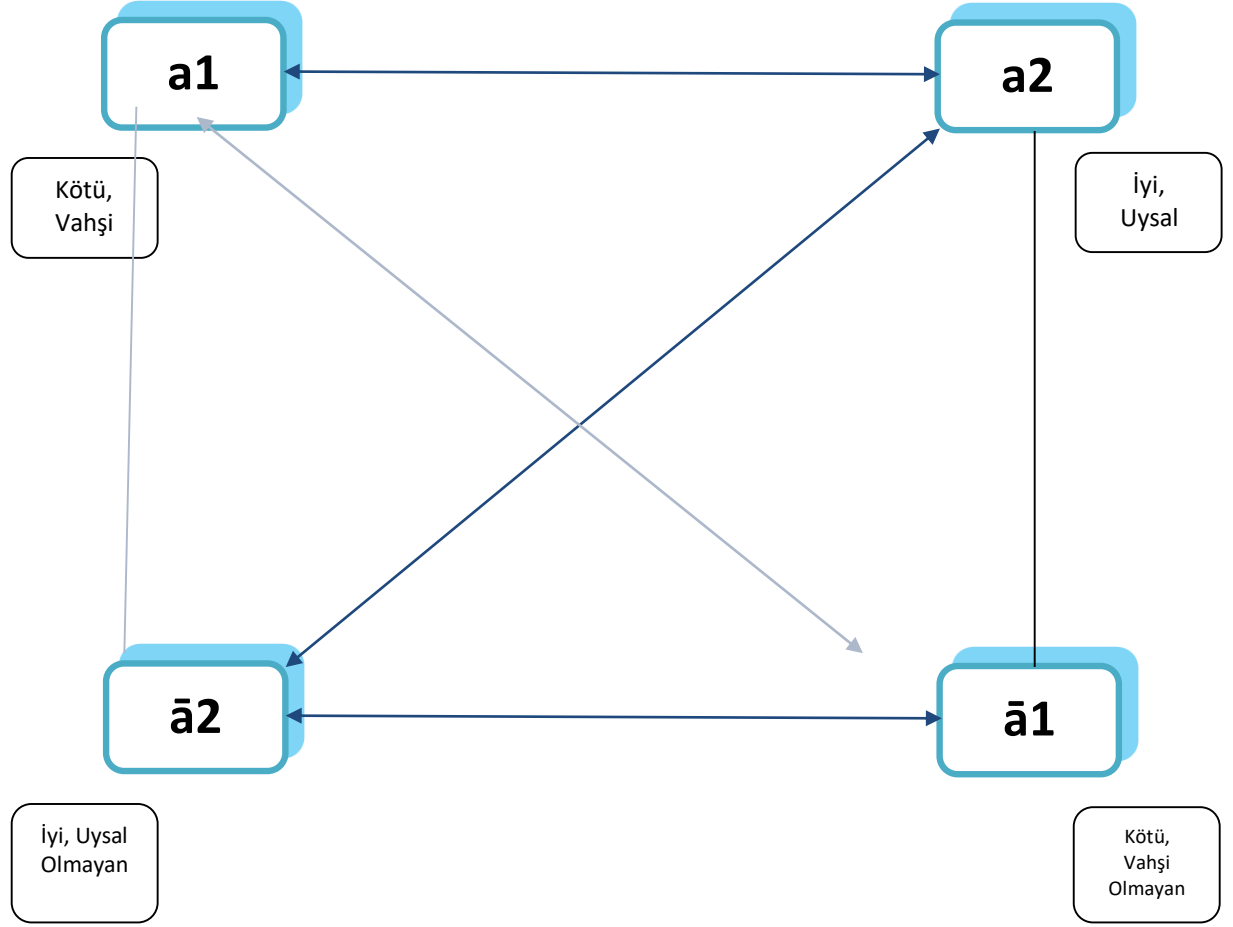
1.1.1.5. Beşinci Kesit: Asimilasyon isteği

"Onu atmosferimize, suyumuzla alıştırdığımız gün, bayramlar edeceğiz. Elimize görünüşü dehşetli, korkunç, çirkin ama, aslında küser huylu, pek sakın, pek korkak, pek hassas, iyi yürekli, tatlı ve korkak bakışlı bir yaratık geçirdiğimizden böbürlenerek onu üzme için elimizden geleni yapacağız. Şaşırarak, önce katlanacak. Onu şair, küskün, anlaşılmayan biri yapacağız. Bir gün hassaslığını, ertesi gün sevgisini, üçüncü gün korkaklığını, sükûnunu kötüleyecek, canından bezdireceğiz. İçinde ne kadar güzel şey varsa hepsini, birer birer söküp atacak. Acı acı sırtarak İsa'nın tuttuğu belinin ortasındaki parmak izi yerlerini, mahmuzları, kerpeteni, eğesi, testeresi ve baltasıyla kazıyacak. İlk çağlardaki canavar halini bulacak. Bir kere suyumuzla alışmağa görsün. Onu canavar haline getirmek için hiç bir fırsatı kaçırmayacağız."

Bu kesitte herhangi bir kılışal eylem gerçekleşmez. Diğer insanların özneye olan yaklaşımı dile getirilir. Bu bağlamda Dülger balığının dış görünüşünden dolayı dışlanışı ve hor görülüşü dikkat çeker. Ve insanların onu kendisine benzetme arzusu dile getirilir. Bu noktada Dülger balığının ruhsal dünyasına gidilerek geleceğe yönelik bir öngörude bulunulur. Bu noktada geleceğe yönelik şartlara bağlı bir dönüşüm tablosu oluşturulabilir. Dönüşüme neden olacak sebepler: 5. kesit

Eğer bu sebeplerden dolayı balık eski canavar haline dönüşürse; dönüşüm tablosu yine ilk noktaya gelir. Ö1 kötü olarak başladığı yolculukta iyiye dönüşüm sergiler ve bu noktada eğer

insanlar onu canından bezdirecek noktaya getirirse -ki burada bir varayım belirir- Dülger balığı eski canavar haline dönebilir. Yani anlatı başladığı noktaya geri dönmüş olur.

2. SÖYLEM DÜZEYİ

Söylem düzeyi bir metnin metnin olmasını sağlayan unsurların düzenlenmesi, tasarlanmasıdır. Bunun için öncelikle bir özneye ihtiyaç vardır. Bu özne daha sonra çeşitli izleksel rollere bürünür. Eyleyenler bu noktada çeşitli misyonlar edinir. Daha sonra bir zaman ve uzam oluşturulur.

Dülger Balığının ölümü adlı öyküde söylem düzeyini belirlemek amacıyla ele alınacaktır.

2.1. Kişileştirme / Oyunsulaşma

Birinci kesitte Dülger balığı (Ö1) olarak karşımıza çıkar. Daha sonra; İsa Peygamber (ö2), yardıma muhtaç balıkçılar (Ö3), Zengin kadınlar(Ö4), diğer balıklar ise; (Ö5) karşımıza çıkar.

Dülger balığı ilk kesitten itibaren çirkinliğiyle betimlenmiş ve buna paralel olarak canavar bir deniz canlısı tanımlanmıştır. Daha sonra İsa'nın(Ö2) kendisine bir şeyler söylemesiyle bir değişim yaşar. Ve aslında tüm metin boyunca bunun ruhsal planını görebilmektedir. Söylem bir temel özne üzerine kurulmuştur ve (Ö2) Dülger balığının hayatına farklı bir yön verir. Balıkçılar(Ö3), (Ö1)'in canavar, vahşi halinden yakınrlar ve (Ö4) ise; sadece zıtlık eksenini yaratmak adına işlevsel olmayan oyuncularlardır. Temel oyuncu Dülger balığıdır.

2.2. Zamansallaşma

Öykü, bir kesit öyküsü olduğundan bir durum, bir an anlatılır. Bu yüzden zaman belirsiz bir çizgi izler. Olayın asıl zamanı Dülger balığının ölümle yüzleştiği iki saattir. Bu durum anlatıcıya o kadar uzun gelir ki bu süreyi dört saate, dört saati sekiz saate, sekiz saati yirmi dörde çıkarınca balığın yaşayabileceğini düşünür. İkinci kesitte Dülger balığının vahşilikleri anlatılırken Finikelilerden, Kartacalılardan İsraili balıkçılardan söz edilir. En önemlisi de İsa (Ö2) olaya dahil edilir. Bu noktada zamanın anlatı zamanından çok daha gerilere sıçradığı görülür. Sonra tekrar anlatı zamanına dönülür ve bu zamanın da sınırları belirsizdir. *Bir gün, balıkçı kahvesinin önündeki; yarısı kırmızı, yarısı beyaz çiçek açan akasyanın dalına asılmış bir Dülger balığı gördüm.* Cümlesiyle asıl öykü başlar. Zaman geriye dönüşlü tek düze ilerlemeyen bir yapıdadır.

Anlatı zamanı	geriye dönüş	anlatı zamanı	Gelecek(var sayımsal zam.)
Benim, size ölümünü hikâye edeceğim balığın öyle parıltılı, yanar döner pulları yoktur	Hristos balığı-dedikleri bu balık, vaktiyle korkunç bir deniz canavarı imiş. İsa doğmadan evvel, Akdeniz'de dehşet saçarmış. İsa, günlerden bir gün, deniz kenarında gezinirken sandallarımı büyük bir korkuyla bırakıp kaçan balıkçılar görmüş.	O gün bugündür dülger balığı, denizlerin görünüşü pek dehşetli; fakat huyu pek uysal, pek zavallı bir yaratığıdır.	Acı acı sırtarak İsa'nın tuttuğu belinin ortasındaki parmak izi yerlerini, mahmuzları, kerpeteni, eğesi, testeresi ve baltasıyla kazıyacak. İlk çağlardaki canavar halini bulacak. Bir kere suyumuza alışmağa görsün. Onu canavar haline getirmek için hiç bir fırsatı kaçırmayacağız.

Zamanda öyküsel göstergeler dikkat çekmektedir. Örneğin; bir gün, o gün bugündür, İsa doğmadan önce gibi direkt olarak belirli bir zaman yoktur. Sadece balığın ölüm sürecini gösteren iki saatlik bir dilimin öyküsü anlatılır. Bu da kesit öykücülüğünün genel özelliğini yansıtır.

2.3. Uzamsallaşma

Uzam oluşumuna bakıldığında açık mekan dikkat çekmektedir. Zaman gibi uzam da spesifik bir durumda değildir. Yine balığın ölüm anına şahit olunan balıkçı kahvesinin önu uzam olarak seçildiği görülmür.

" Bir gün, balıkçı kahvesinin önündeki; yarısı kırmızı, yarısı beyaz çiçek açan akasyanın dalına asılmış bir Dülger balığı gördüm." Betimlemesinde verilen bu uzam okuyucuda oldukça canlı bir açık mekan düşüncesi yaratır. Yine ana kahramanın bir balık olmasından dolayı deniz, denizin dibi alemi de bir mekan, balığın mutlu olduğu ,yaşadığı bir uzam olarak karşımıza çıkar. Balık burada mutludur. Fakat kendi aleminden çıkıp başka bir alemle tanıştığı dış dünyada haykırışları, soluk sesleri işitilir. Bu tezatlık uzamı işlevsel hale getirir.

3. DERİN YAPI /MANTIKSAL DÜZEY

Anlatı ve söylem düzeyinde metnin yapısı ele alındıktan sonra bu metne ruhunu veren, örtük anlam ele alınmaya alışılacaktır. Çoğunlukla masal veya klasik anlatı türlerinde bir mesaj kaygı güdülmürken durum öyküsü geleneğinde böyle bir kaygının olup olması önemli değildir. Özellikle son dönem öykücülüğünde anlatı tamamen farklı bir seyir almaktadır. Modern öykü diyebileceğimiz bu anlatıda metnin psikolojik arka planı dikkat çekmektedir. Anlatı ve söylem düzeyinde iskeletine kadar tasvir ettiğimiz metnin ruhu derin yapının içinde gizlidir. Bu açıdan metni ele alacak olursak; bunu çeşitli anlamsal izleklere ayırmak mümkündür.

3.1. Anlambilimsel İzleklere

3.1.1. Ölüm

Yazdıklarında kendi psikolojik alt yapısının izlerini oldukça fazla yansıtan Sait Faik, seçtiği sözcüklerle aslında bizi kendi psikolojik göstergelerine götürür. Sıklıkla yazdıklarını yaşadığı vurgulanan Sait Faik'in öncelikle öykü başlığına bakılırsa; öykünün geneline sinen asıl temanın ölüm olduğunun işareti verilir.Yüzey yapıda bu bir balığın ölümüdür fakat asıl mesela derin yapıda gizlidir. Sait Faik bu öyküyü yazdığı sıralarda (1953) siroz hastalığı iyiden iyiye artmış ve ölüm korkusu kendini hissettirmiştir. Yani derin yapıda bu aslında bir balığın değil Sait Faik'in ölümü bekleyişi ve ölüm korkusudur. Metinde bu göstergeleri sıralamak gerekirse; gerçek hayatta öleceğini bilen Sait Faik ölüm korkusunu derinden duyar.

Derin Yapı	Sait Faik	Anlatıcı yani Sait Faik öleceğini öğrenir ve ölüm korkusunu derinden duyar. Sait Faik bu hastalıktan dolayı(siroz) her geçen gün rengi ağarmaya ve solmaya başlar.
-------------------	------------------	---

Yüzey Yapı	Dülger Balığı	<p>□ Birdenbire dehşetli bir şey gördüm: Balık tuhaf bir şekilde, ağır ağır ağarmağa, rengini atmağa, hem de beyaz kesilmeğe giden bir hal almağa başlamıştı. Acaba bana mı öyle geliyor? Sahiden rengini mi atıyor? Demeğe, dikkatli bakmağa lüzum kalmadan, yanılmadığımı anladım. Kenarları süsleyen zarların oyunu çabuklaşmağa, balık da, git gide, saniyeden saniyeye pek belli bir halde beyazlaşmağa başladı. İçimde dülger balığının yüreğini dolduran korkuyu duydum. Bu, hepimizin bildiği bir korku idi: Ölüm korkusu.</p>
------------	---------------	---

Tablodan da görüldüğü gibi anlatıcının ve Öl'ün ölüme evrilişi aynı eksendedir. İkisi de ağarmaya, solmaya başlar ve ikisi de ölümden korkmaktadır. Ölüm öncelikle yazarda bir oyun çağrışımı yapar. Ölüm onda bir oyun imi gerçekleştir fakat daha sonra asıl gerçeklikle yüzleşir.

"Bir gün, balıkçı kahvesinin önündeki; yarısı kırmızı, yarısı beyaz çiçek açan akasyanın dalına asılmış bir dülger balığı gördüm. Rengi denizden çıktığı zamandı. Yalnız aletlerinin etrafını çeviren incecik, ipekten bile yumuşak zarları titreyip duruyordu. Böyle bir oynama hiç görmemiştim. Evet, bu bir oyundu. Bir görünmez iç rüzgârının oyunuydu. Vücutta, görünüşte hiçbir titreme yoktu. Yalnız bu zarlar zevkli bir ürperişle tatlı tatlı titriyorlardı. İlk bakışta insana zevkli, eğlenceli bir şeymiş gibi gelen bu titreme, hakikatte bir ölüm dansıydı. Sanki dülger balığının ruhu, rüzgâr rüzgâr, bu incecik zarlardan çıkıp gidiyordu; bir dirhem kalmamışcasına. Hani bazı yaz günleri hiç rüzgâr yokken, deniz üstünde bir meneviş peydahlanır. İşte böyle bir cazip titremeydi bu. İnsanın içini zevkle, saadetle dolduruyordu. Ancak, balığın ölmek üzere olduğu düşünülürse, bu titremenin anlamı hafifçe acıya yorulabilirdi. Ama insan, yine de bu anlama almamağa çalışıyordu. Belki de bu, harikulâde tatlı bir ölümdür. Belki de balık, hâlâ suda, derinliklerde bulunduğunu sanıyordu. Karnı tok, sırtı pektir. Akşam olmuştur. Denizin dibinin kumları gıdıklayıcıdır. Altta, dişi yumurtaları, üstte erkek tohumları sallanıyor, sallanıyor, sallanıyordu. Vücudunu bir şehvet anı sarmıştır □ Birdenbire dehşetli bir şey gördüm: Balık tuhaf bir şekilde, ağır ağır ağarmağa, rengini atmağa, hem de beyaz kesilmeğe giden bir hal almağa başlamıştı. Acaba bana mı öyle geliyor? Sahiden rengini mi atıyor? Demeğe, dikkatli bakmağa lüzum kalmadan, yanılmadığımı anladım."

Ölümün verdiği tedirginlikten dolayı anlatıcı önce bu düşünceden kaçarak bunun bir oyun olduğunu düşünür ve öyle algılamaya çalışır. Fakat balığın renginin ağarmaya başlamasıyla -ki bu aslında Sait Faik'in dönüşümüdür- gerçeğin dehşetinden kaçamaz.

Ölüm korkusuyla birlikte yaşama isteğinin de göstergeleri belirir. Tamamen bir deniz insanı olan ve Burgaz adada yaşayan Sait Faik'in yaşama tutkusunu şu anlam izleklerinden yakalayabilmek mümkündür.

"Artık her şeyi anlamıştı. Denizlerin dibi âlemi bitmişti.. Ne akıntılara yassı vücudunu bırakmak, ne karanlık sulara, koyu yeşil yosunlara gömülmek □ Ne sabahları birdenbire, yukarılardan derinlere inen, serin aydınlıkta uyanıvermek, günün mavi ve yeşil oyunları içinde kuyruk oynatmak, habbeler çıkarmak, yüze doğru fırlamak □ Ne yosunlara, canlı yosunlara yatmak, ne akıntılarla âletlerini yakamozlara takarak yıkanmak, yıkanmak vardı. Her şey bitmişti "

Bu ifadeler yaşamın canlılığını, yaşama tutkusunu ve hayatta kalma isteğini yansıtmaktadır. Yazarın Burgaz adada yaşaması, bir deniz insanı olması, ölüm sürecini yaşaması tamamen örtük anlamı vermektedir. Balığın adının Dülger olması da yine yazarın dedesinin marangoz olmasıyla alakalı çocukluğundan kalma bir psikolojik arka plandır.

3.1.2. Ötekileştirme ve Yabancılaşma

Metinde önemli izleklerden birisi de ötekileştirmedir. Öyküde dülger balığı iki noktada ötekileştirilir. Birincisi;

Fiziksel görüntüsü bakımından Diğer balıkların rengârenk, canlı pulları varken dülger balığının pulları bile yoktur ve sırtında testere, çivi, kerpeten gibi çeşitli edevatlar bulunur. Balıkların en çirkin ve pulsuz olarak tanımlanır.

" Benim, size ölümünü hikâye edeceğim balığın öyle parıltılı, yanar döner pulları yoktur. Pulu da yoktur ya zavallının. Hafifçe, belirsiz bir yeşil renkle esmerdir. Balıkların en çirkinidir. Kocaman, dişsiz, ak ve şeffaf naylondan bir ağzı vardır: Sudan çıkar çıkmaz bir karış açılır. Açılır da bir daha kapanmaz. Vücutu kirlice, esmer renkte demiş miydim?"

Birçok yerlerinde çiviye, kesere, eğriye, kerpetene, destereye, eğeye benzer çıkıntıları, kemikle kılçık arası dikenleri vardır. Dülger balığı adı ona bunlardan ötürü takılmış olmalı."

Yüzey yapıda bu Dülger balığının tanımıdır. Fakat derin yapıda Sait Faik'tir.

	Betisel	İzleksel
Dülger Balığı	<p>Çirkin, pulsuz, emer, kirli, kocaman ve dişsiz bir ağız</p> <p><i>çiviye, kesere, eğriye, kerpetene, destereye, eğeye benzer çıkıntıları, kemikle kılçık arası dikenleri</i></p> <p><i>dülger balığı, denizlerin görünüşü pek dehşetli, fakat huyu pek uysal, pek zavallı bir yaratığıdır.</i></p>	<p>Sait Faik kendini Çirkin, esmer , pulsuz görmesidir. Sait Faik'in paraya değer vermeyişi pulsuz göstergesiyle, insanlara karşı tutumu da sivri marangozluk aletleriyle karşımıza çıkar.</p> <p>İç ve dış tezadı Hassas ve kırılğan bir iç dünya</p>

Balık izleksel rol olarak Sait Faik'i temsil etmektedir. Ayrıca yazar gerçek hayatta da görüntüsünü bir balığa benzetmektedir. Dülger balığı İsa'nın dokunuşundan sonra çok hassas ve kırılğan, içe dönük bir balığa dönüşmesine rağmen dışlanır. Burada yazar aslında dış görünüşüyle ötekileştirilen insanların iç dünyasını vurgular. Aslında sivri gibi görünmelerine rağmen küser huylu, kırılğan ve içli olduklarının izleksel rollerini yükler.

Toplumsal açıdan bakıldığında Sait Faik gelenek ve göreneklerin insanı değildir. Bu bağlamda Dülger balığı da geleneklere uymadığı için dışlanır ve ötekileştirilir. Diğer balıklar

rengârenk pullara sahipken Dülger balığı sırtında çeşitli alet edevat olan, şekli bile zar zor bir balığa benzeyen çirkin, esmer ve kirli bir balıktır. Bu Dülger balığına toplumun bakış açısıdır. İnsanların birbirlerini oldukları gibi kabullenmeyişi ve onları kendilerine benzetmek isteyişleri ele alınır. Kendilerine benzetemediklerini de dışlayıp ötekileştirdikleri izleksel roller olarak karşımıza çıkar.

Sait Faik'in doğaya sığınma arzusu insanlardan, toplumdan kaçış ve doğanın insanı kucaklayışı, her ne olursa olsun insanı kabullenışı bu metinde örtük olarak gösterilir. Yine yazarın kendi iç dünyasıyla bütünleşen derin yapıda psikolojik arka plan hissedilir. İnsanın bu ötekileştirme sonucunda karşı tarafı saldırgan ve agresif bir hale getirdiği vurgulanır. Bunun kötü sonuçlar doğuracağı anlamsal açıdan verilir.

3.1.3. Peygamber Motifi

Metnin Dülger balığı tüm balıkçıları canından bezdirmiş, onların balık tutmalarını engellemiş dehşetli bir deniz canavarı pozisyonundadır. Balıkçılar artık çaresiz bir durumdadır. İşte bu noktada yani toplumların azgınlıklın, felaketlerin en üst noktaya geldiği dönemlerde bir kurtarıcı, bir peygamber gönderilir. Bu motif, bu izleksel rol metnin içinde başarıyla kullanılmıştır. İsa peygamber Dülger balığının canavarlığı en üst noktadayken balıkçıların feryadını duyar ve onlara yardım eder. Dülger Balıklarının en büyüğünü denizden çıkarır ve kulağına bir şeyler fısıldar. Bu bir peygamber mucizesidir ve o andan itibaren Dülger balığı görünüşte korkunç ama ruhsal olarak pek uysal, pek kırılğan bir balık haine dönüşür.

İsa peygamberin ;

"İsa, yalınayak, başı kabak, dülger balıklarının yüzlercesinin kaynaştığı denize doğru yürümüş. En kocamanını, uzun parmaklı elleriyle tutup sudan çıkarmış. İki elinin başparmağı arasında sımsıkı tutmuş, eğilmiş, kulağına bir şeyler söylemiş..."

O gün bu gündür dülger balığı, denizlerin görünüşü pek dehşetli, fakat huyu pek uysal, pek zavallı bir yaratığıdır. "

Dülger balığının yanına giderken "yalınayak, başı kabak" olarak betimlenmesi de derin yapıda ilginçtir. Diğer tüm balıkçılar onlara saldırırken İsa peygamberin tek silahı iletişimdir. (*kulağına bir şeyler söylemiş*) Bu noktada derin yapı iletişim izleğine kayar. Aslında canavar, en vahşi bir yaratık da olsa sihirli anahtarın iletişim olduğu vurgulanır. İsa peygamberin yine balığın kulağına bir şeyler fısıldaması motifi de yine Hristiyanlıkta Tanrının sözlerinin tecelli etmesidir. Çünkü bu inançta İsanın sözleri tanrının sözleri kabul edilir. Ayrıca balığın Latince adları verilirken kullanılan;

Rum balıkçıların hrisopsaros -Hristos balığı- dedikleri bu balık ibaresi de İsa balığı anlamına gelmektedir. Bu noktada metin İsa peygambere ve peygamber motifine metinlerarasılık dediğimiz bir geçiş yapar.

Kendine ve topluma yabancılaşan Dülger balığı üzerinden ötekileştirmenin olumsuz sonuçlar doğuracağı vurgulanmaya çalışılır.

3.1.4. Sosyolojik İzlemler

Yazarın hayat görüşüne bakacak olursak; parayı sevmeyen, ezilenin yanında duran, haksızlıklara tahammül edemeyen bir kişilik özelliği vardır. Daha önce Mehmet Kaplan incelemesinde, dönemin sınıfsal farklarının bu metne yansımış olabileceğini söyler. Öykünün giriş paragrafında ;

"Hepsinin canlıyken pulları kadın elbiselerine, kadın kulaklarına, kadın göğüslerine takılmağa değer. Nedir o elmaslar, yakutlar, akikler, zümrütler, şunlar bunlar?..." sözleriyle direkt bir eleştiri hissedilir. Zenginlik göstergesi değerli taşlar ve Dülger balığı kıyaslanır ve balığın daha değerli olduğu vurgulanır. Bu aslında onun hayat görüşünün ve zengin

karşısında fakirin yüceltilmesinin örtük anlamlarıdır. 1950'lerin toplumsal yapısı da göz önüne alınırsa bu bir zenginlik ve şaşaa peşinde koşanların eleştirisidir. Balık, balıkçılar daha çok, ötekileştirilen insanlar, pulsuz balık gibi kavramlar aslında bu metinde gelir durumu düşük insanları imlemektedir. Bu açıdan okunduğunda metnin derin yapısı ortaya çıkmaktadır.

Sonuç

Gerek yüzey yapısı gerekse derin yapısıyla metin oldukça sağlam bir kurguya sahiptir. Yüzey yapıda bir balık göstereniyle karşılaşırken derin yapıda Sait Faik'in psikolojik alt yapısı, hayata bakışını oldukça açık bir biçimde görülebilmektedir. Eyleyenler açısından Dülger balığı özne konumunda yer alır. Bunun dışında İsa öznesi bir edim gerçekleştirme bakımından işlevsel bir yapıya sahipken diğerleri daha yüzeysel figüratif bir rol oynarlar. Zaman ve uzam noktasında belirsizlik ağır basar fakat söylem düzeyinde metnin yazar-anlatıcıya sahip bir öykü metni, olduğu dikkat çekmektedir. Yazarın bilinçaltını vermek istediği mesajları derin yapıda imgelerden anlayabilmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Abasıyanık, Sait Faik (1980). Bütün Eserleri,Ankara:Bilgi Yayınevi
 Akerson, Fatma Erkman (2005). Göstergebilime Giriş, İstanbul: Multilingual Yayınları
 Aydın, Mehmet (2014).Dilbilim El Kitabı,İstanbul:Ak Kitaplar
 Barthes, Roland (2005). Göstergebilimsel Serüven, çev.: Mehmet Rifat-Sema Rifat, İstanbul: YKY Yayınları
 Engünün, İnci (2008). Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, İstanbul: Dergah Yayınları
 Gorlée,L. Linda (2000). Göstergebilim ve Çeviri Sorunu Charles S. Pierce'ün Gösterge Biliminden Özel Alıntılarla,çev: Mine Mutlu
 Günay, D. V. (2001).Metin Bilgisi, İstanbul: Multilingual.
 Günay, D. V. (2002).Göstergebilim Yazıları,İstanbul: Multilingual.
 Günay, Doğan (2004). Dil ve İletişim, İstanbul: Multilingual Yayınları.
 Günay, Doğan, Parsa, Alev Fatoş (2008). Görsel Göstergebilim: İmgenin Anlamlandırılması, İstanbul:Es Yayınları
 İşeri, Kamil (2000). Yolcu ile Yılan Adlı Masalın Göstergebilimsel Çözümlemesi, Ana Dili, Sayı:18
 Kaplan, Mehmet (1992). Hikaye Tahlilleri, İstanbul: Dergah Yayınları
 Kıran, Ayşe, Eziler (2004). Göstergebilim ve Yazınsal Çözümlemeler, ("Disiplinlerarası Ortam ve Yöntem Sorunları" içinde), Haz. Nedret Öztokat, İstanbul: Multilingual Yayınları.
 Kıran, Zeynel, Ayşe Eziler (2000). Yazınsal Okuma Süreçleri, Ankara: Seçkin Yayınları
 Parsa, Seyyide, Parsa, Alev, Fatoş (2012). Göstergebilim Çözümlemeler,İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
 Rifat, M (1996). Homo-Semioticus. İstanbul:Yapı Kredi Yayınları.
 Rifat, Mehmet (2014). 20. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları 1 / Tarihçe ve Eleştirel Düşünceler İstanbul:YKY
 Saussure, Ferdinand de (1998). Genel Dilbilim Dersleri, çev.: Berke Vardar, İstanbul: Multilingual Yayınları.
 Uçan, Hilmi (2006). Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim, Ankara: Hece Yayınları.

Uçan, Hilmi (2008). Dilbilim Göstergibilim ve Edebiyat Eğitimi, Ankara: Hece Yayınları.

Vardar, Berke (1988). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, İstanbul: ABC Tanıtım Basımevi

http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1380564031_38Bulut%20Funda_S-709-721.pdf

[http://www.turkishstudies.net/Makaleler/313071572_erdemmehmetdursun1731\(D%C3%BCzeltme\).doc.pdf](http://www.turkishstudies.net/Makaleler/313071572_erdemmehmetdursun1731(D%C3%BCzeltme).doc.pdf)

http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mehmet_naci_onal_gilim_efenin_hikayesi_gostergebilimsel_cozumlemesi.pdf

<http://library.cu.edu.tr/tezler/8582.pdf>

<http://www.ege-edebiyat.org/docs/493.pdf>

http://akademik.maltepe.edu.tr/~osmanurper/rek.img.anlz/4ALEV_F_PARSA.pdf

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/746/9544.pdf>

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt5/cilt5sayi20_pdf/1_dil_edebiyat/dagli_ahmet.pdf

http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/gonca_gokalp_gostergebilim_acisindan_bir_siir_degerlendirmesi.pdf